

N.F.S. Grundtvig "Alterbogs-Daaben"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.26, december 2025

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1856 (SJ: 1164)

Teksten er etableret af Steen Tullberg

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Steen Tullberg, redigeret af Sasja Emilie Mathiasen Stopa og Krista Stinne Greve Rasmussen

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Jens Rasmussen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

|A:593

Alterbogs-Daaben.

(N. F. S. Grundtvig).

Naar *Søren Kierkegaard*, og mange med ham, gjorde sig lystige over, at vi kunde betragte "en Sjat Vand" paa vore Børns Hoved, under en kortere eller længere Ramse, som et Gienfødsels og Fornyelsens Bad i den Helligaand, da gjorde de vistnok os skammelig Uret, som med *Morten Luther* troer og bekiender, at uden Guds Ord blev Vand Vand og var ingen Daab, men vi kan dog ikke nægte, at hvad *Kierkegaard* kaldte "den officielle" og hvad vi desværre maae kalde "den gængse" Christendoms Betragtning af Daaben er baade til at lee og græde over. Ja, vi kan i det hele aldrig med Sandhed nægte, men maae meget mere selv indskærpe, at *Daaben*, hvori vi skal *begraves* med Herren, for at *opstaae* deraf med ham til et nyt Levnetsløb i Guds Aasyns Lys, den er giennem Tidens Løb blevet endnu langt grueligere mishandlet og besmittet end den saakaldte "hellige Grav" ved Jerusalem, da den giennem Aarhundreder var i de Vantroes Vold, saa det er intet Under, at man tvivler om Alterbogs-Daabens *christelige* Gyldighed, det er kun et stort Under, at Nogen endnu *kan troe* derpaa, og idet jeg alligevel

ved **A:594** kiender mig *denne Tro*, maa jeg baade tilstaae, at jeg skylder langt strængere Regnskab for min Tro end Andre for deres Tvivl, og tillige indskærpe, at der er en *Grændse* for Daabens Mishandling og Vanhelligelse, *udover* hvilken jeg *ikke* kan *troe* paa dens vedvarende *christelige* Gyldighed, enten man saa vil forkiættre mig derfor eller ikke.

Var jeg *Papist* og tænkte, at det var *Vie-Vandet* og de *indviede Hænder* og *Munde* hos Præster og Bisper, der kunde og skulde gjøre Daaben til et Gienfødsels og Fornylsens Bad i den Helligaand, da vilde jeg vistnok have let ved at troe paa Alterbogs-Daabens Fuldgyldighed i *Pave-Kirken*, hvor den ene *Overtro* saa smukt rækker den anden Haand; men hvor, som hos os, i alt Fald *Vie-Vandet* fattes, maatte jeg dog komme i Forlegenhed, og da jeg nu er stræng *Lutheraner* i Henseende til al christelig Oplysnings urokkelige Grundsætning om "*Ordet og Troen*", Guds-Ordet og Menneske-Troen, som de levende Drivehjul i hele Saliggjøreelses-Værket, saa kan jeg ingen Daab antage for guddommelig, med mindre *Guds-Ordet* er virkelig *saaledes* tilstæde, at dets *levende* Nærværelse lader sig *troe* og lide *paa*.

At nu *Guds-Ordet* kan og vil være *saaledes* tilstæde ved *Alterbogs-Daaben*, **A:595** det turde jeg vistnok ikke paa fri Haand indestaae mig selv eller Nogen for, da det er ganske vist, at hverken skrev *Vorherre* selv nogen *Alterbog*, ikke heller kunde det være hans *behagelige* Villie, at enten Apostlerne eller deres Efterfølgere skulde skrive en *Alterbog* til at læse *op* af ved *Daaben*, istedenfor paa menneskelig levende Maade at meddele og forplante det *Guds-Ord*, han til det samme havde lagt dem i *Munden*; men da paa den ene Side *Alterbogs-Daaben* er blevet saa *almindelig*, at kunde den ikke være *fuldgyldig*, da var der *ingen fuldgyldig* Daab paa Jorden at finde, og da jeg paa den anden Side finder mig af Aanden overbeviist om *den* *Alterbogs-Daab*s *christelige* Gyldighed, som jeg selv har modtaget, saa ikke blot tør, men maa jeg paastaae, at *Guds-Ordet* ved en saadan Daab *kan* være *saaledes* tilstæde, at det lader sig troe og lide paa, skøndt det altid er os ubegribeligt, at *Herren* og *Aanden* vil fornede sig saa dybt og møde Troen paa saa urimelige Vilkaar og paa saa lav en Grund.

Men skøndt jeg *saaledes* vil og tør forsvare eller dog undskylde *Alterbogs-Daaben*, omtrent paa samme Maade som jeg undskylder og forsvarer *Barne-Daab*en, saa er det dog ingenlunde *enhver* *Alterbogs-Daab*, jeg tør tage for *fuldgyldig*, thi ligesom *Opskriftens* christelige Rigtighed maa forudsættes, *saaledes* maa *Oplæsningen* dog ogsaa baade være ærlig og *menneskelig*, og Daaben maa forrettes af et Menneske, der *ikke* selv gjør det *utroeligt* netop for de Troende, at han ved Daaben forretter *Vorherres Ærende*.

Jeg veed jo nok, der findes *Skriftkloge*, som vil *paastaae*, at, naar kun *Opskriften* er rigtig, og *Oplæsningen* fuldstændig, da *skal* jeg tage *Alterbogs-Daab*en for *fuldgyldig*, hvor dyrisk og usømmelig end *Oplæsning* **A:596**gen kan have været, og hvor grov en *Kiætter* saa

end Døberen *selv* roste sig af at være, da jeg ellers selv er en *Kiætter* eller en *Donatist*, som, efter den *Augsburgske Confessjon*, ikke kan taales i den *evangelisk-lutherske Kirke*; men Skyhaarene er blæst af mig for længe siden, saa al den Snak kyser ikke mig, da det jo er soleklart, at *naar* Spørgsmaalet er om Alterbogs-Daabens *christelige* Gyldighed, da spørges der slet ikke om, enten hvad *Donatus* eller *Optatus*, Biskop *Cyprian* eller Biskop *Augustin*, tænkte og sagde enten om *Kiætter-Daaben* eller om *Alter-Bogen*, eller hvad der staaer eller ikke staaer i den *Augsburgske Confessjon*, og hvad der kan taales eller ikke taales i den *saakaldte* evangelisk-lutherske Kirke. Hvad Vægt man nemlig end vil lægge paa disse smaa eller store *kirkehistoriske* Spørgsmaal, saa har de dog lidt eller intet at gjøre med det store *Samvittigheds-Spørgsmaal*, om jeg tør *indestaae* for Alterbogs-Daabens *christelige* Gyldighed, og da under *hvilke* Betingelser og Forudsætninger, thi jeg maa jo vide, og de andre Skriftkloge kunde og skulde jo ogsaa vide det, at Vorherre *Jesus Christus* og den *Helligaand*, paa hvem det ene beroer, om en Daab er *christelig* gyldig, er et Gienfødselsens og Fornyelsens Bad i den *Helligaand*, de har hverken gjort nogen Biskop eller nogen Skriftklog til deres fuldmægtige *Statholder*, og de har ligesaa lidt svoret paa den *Augsburgske Confessjon* eller erklæret den *Christne* Menighed for *indsluttet* i den *saakaldte* *evangelisk-lutherske Kirke*, saa at hvad jeg siger og skriver, jeg kan troe og jeg tør *indestaae* for, det maa jeg sige paa *eget* *Ansvar* for *Herren* og *Aanden*.

Og hvad nu først *Oplæsningen* angaaer, da tør jeg vistnok *ikke* sige, *hvormeg* Herren og Aanden, der er langt ydmygere og sagtmodigere end jeg, kan og vil bære **A:597** over med og dog derigennem virke ligefuldt, men jeg veed godt, at der er en *Grændse*, hvorudover *min Tro* ikke kan række, og da nu *Troen* er en Grund-Betingelse for alle Naade-Virkninger, saa maa enhver Daab med skiødesløs Opramsning staae saa *tviivlsom* for mig, at, tør jeg ikke reent ud erklære den for *ugyldig* i *aandelig* og *christelig* Forstand, da tør jeg endnu langt mindre *indestaae* Nogen for dens urimelige Gyldighed i samme Forstand. Omtrent ligedan gaaer det mig med hvad man har slaet sammen under Navn af *Kiætter-Daaben*, men hvad jeg vil stræbe at betegne tydeligere, ved at sige, jeg mener en ellers *efter Opskriften* rigtig Alterbogs-Daab, forrettet enten af en *aabenbar Jøde*, *Tyrk* eller *Hedning*, eller dog af et Menneske, der *aabenbar* bespottede eller benægtede *Daabens* Kraft og *Troes-Bekiendelsens* Indhold; thi heller *ikke* en saadan Alterbogs-Daab turde jeg *fradømme* al mulig Gyldighed, men turde endnu langt mindre *tilskrive* den mindste *christelige* Gyldighed, og maatte finde det *utroeligt*, at noget alvorligt, sandhedskierligt Menneske kunde bygge sit Saligheds-Haab *derpaa*.

Uagtet det nu ikke maa gjøre nogen Forskiel paa mit Omdømme i *christelige* Ting, hvad andre Skriftkloge har syndes, saa er jeg dog vis paa, at baade *Augustin* og *Luther* og alle *christelige* Skriftkloge, naar de fik sig ret betænkt, vilde sagt omtrent det

samme, naar Spørgsmaalet havde været *saaledes* stillet, som jeg maa stille det, men som det under de *kirkehistoriske* Tvistigheder slet *ikke* har været stillet, da man kun spurgde om, *enten* hvad man kaldte "*Kirken*", det er: *Bisperne* og *Præsterne*, skulde eller skulde ikke, maatte eller maatte ikke, *paanøde* dem, der var døbt af *Kiættere* eller andre mistænkelige Personer, en *ny Daab*, og *saaledes* stillet, vil jeg ogsaa svare: *nei*, de skal ikke, |A:598 thi naar et Menneske er selv fornøiet med sin Daab, og vi ikke soleklart kan bevise *Umueligheden* af dens *christelige* Gyldighed, da skal vi lade den *giælde* for vort Vedkommende, saa vi, naar den mistænkelig døbte kun vedkiender sig *Daabs-Troen* og *Daabs-Pagten*, tager ham til *Alters* derpaa, men bekiender han for os, at han ikke har sporet den *christelige* Daabs Virkninger hos sig som et Gienfødelsens og Fornylsens Bad i den Helligaand, og spørger os, om vi desuagtet tør *indestaae* ham for hans mistænkelige Daabs *christelige* Kraft og Gyldighed, da formoder jeg, at *enhver christelig* Præst, ligesom jeg, vilde vogte sig vel for at sige *Ja*, og det er alt hvad jeg paastaaer, han skulde.

Somme vil jo nok sige, at uagtet disse nærmere Bestemmelser og Indskrænkninger gjøre Indvendingen mod Alterbogs-Daabens taaleligere, saa er det dog en meget farlig Sag at røre ved, især naar der, som hos os, er gaaet et Tidsrum lige i Forveien, da baade Opramsningen tit gik til Yderlighed og mange af Døberne var *aabenbar antichristelige*, saa at enhver med nogen Styrke udtalt Tvivl, om Fuldgyldigheden af en ellers rigtig Alterbogs-Daab, altid maa vække mere eller mindre *Uro* hos Mange, og føre til, at i det mindste Enkelte vil forlange at døbes om, hvad "*Kirken*" jo ikke kan tillade uden selv at blive *Giendøber!*

Hertil skal jeg først bemærke, at netop efter et saadant Tidsrum, som det sidst Forløbne hos os, har det meget mindre at betyde end ellers med den *Uro*, der kan vækkes ved at gjøre selv en rigtig Alterbogs-Daab *christelige* og guddommelige Gyldighed tvivlsom, fordi i de fleste Tilfælde vil det *ikke* være en *rigtig* men en *aabenbar urigtig* Alterbogs-Daab, der vil vække *Uro*, da man jo her i lang Tid ikke blot taalde den skiødesløseste Opramsen og de groveste Kiætterier hos Præ|A:599sterne, men ogsaa de aabenbareste *Afvielser* fra *Alterbogens* Forskrift, uden at Nogen kan sige, *hvorvidt* disse Afvielser og Forvanskninger mangen Gang gik, saa at, naar man under disse fortvivlede Omstændigheder skulde stræbe at forebygge *al Uro*, da maatte man ikke blot tage den *rigtige*, men ogsaa den *urigtige* Alterbogs-Daab i Forsvar, og det *uindskrænket*, hvad dog umuelig lod sig gjøre uden at man enten maatte fornægte *Daabens Kraft*, som et sandt Gienfødelsens og Fornylsens Bad i den Helligaand, eller maatte med det allergroveste *Papisteri* udlede *Kraften* af det bare *Vand* og den rene *Kirke-Luft*, saa det giælder her, som ved enhver *christelig* Reformation i det Hele, hvad *Luther* daglig indskærpede, at hvad

der slet *ingen Uro* vækker efter en lang Vildfarelsens og Søvnens Tid, det kan man være vis paa, er *ikke* noget *christeligt* Vidnesbyrd.

Dette er saameget klarere, som den *skiødesløse* Behandling af Alterbogs-Daaben, i Forening med *Daabs-Tvangen*, havde bragt det dertil, at hvem der endnu havde beholdt en Slags Tro paa *Daaben* som et *Saligheds-Middel*, for det meste fæstede sin Tro enten *papistisk* til Vandet og Præsten, eller *calvinistisk* til Vorherres Befaling som et *Loubud*, saa de var snart talte, som *luthersk* og *christelig* fæstede deres Daabs-Tro til "*Guds-Ordet*" der "sammenføies med Vandet", og skal derfor denne luthersk-christelige Tro paa Daaben igien blive en stærk og almindelig Menigheds-Tro, da er det uomgængelig nødvendigt, baade at oplyse det Mørke, hvori Daaben efter Herrens Indstiftelse er blevet indhyllet ved *Daabs-Tvangen* og den *skiødesløse* Alterbogs-Daab, og at *indskærpe* Menigheden, dog endelig *ikke* at bruge *Døbere*, der enten er *aabenbar Uchristne*, eller dog afjaske Daaben med *aabenbar* |A:600Ringeagt, da en saadan Daabs christelige Gyldighed og Virksomhed baade vil være meget tvivlsom og maa møde stærke Tvivl netop hos dem, der i deres Saligheds-Sag maae troe paa deres Daab for at føle dens Velsignelse.

Denne *Oplysning* og denne *Indskærpelse* kan imidlertid umuelig finde Sted, uden at Lyset derved falder paa mangan *Alterbogs-Daab*, som aldeles *uforsvarlig*, og uden at de saaledes døbte, der vente noget af *Daabs-Ordet*, maa blive meer eller mindre *uroilige* derover, saa det hører til den uundgaaelige Uro, der nødvendig flyder af vort Vidnesbyrd om, at hvad der, halvtredsindstyve Aar tilbage, gik og gjaldt for *Christendom* saagodtsom allevegne, det var *ikke Christendom*.

Og naar nu Følgen af den Uro blev, hvad den sagtens i enkelte Tilfælde maa blive, at de, der slet ikke kunde faae Tro paa deres Alterbogs-Daabs guddommelige Kraft og Gyldighed, forlangde en utvivlsom rigtig Daab, hvad saa! hvad Ulykke, hvad Uforsvarligt eller Uchristeligt var der saa enten i dette Forlangende eller i dets Opfyldelse, da man jo i alle saadanne tvivlsomme Tilfælde kunde og skulde forrette Daaben, ligesom man altid har forrettet *Nød-Daaben* med *Hittebørn*, altsaa med det udtrykkelige *Forbehold*: hvis du *ikke* alt er døbt med Daaben efter *Herrens Indstiftelse*!

Hvad *Vorherre Jesus Christus* og *hans* Menighed angaaer, da er det soleklart, at Ingen af dem kan have det mindste imod, at hvem der har Grund til at troe, han er blevet narret med en tom *Skygge* af Herrens kraftige Daab, virkelig faaer den Daab, han savner, og vilde derfor enten den *saakaldte* evangelisk-lutherske eller den *saakaldte* Romersk-Catholske eller nogen anden *Kirke* nægte ham det, og naar han alligevel lod sig utvivlsom christelig døbe, da *udelukke* ham af sig som |A:601en *Giendøber*, da skønner jeg ikke rettere, end at en *saadan Kirke* derved *udelukke sig selv* af *Christi Menighed*.

Igrunden, reen *christelig* talt, er det altsaa overflødig at spørge, om der, enten i den *Augsburgske Confessjon* eller i den *danske Alterbog* skulde findes Noget, som *forbød* enten at yttre mindste Tvivl om *nogensomhelst* Alterbogs-Daabs *aandelige* og *christelige* Gyldighed, eller som dog, under *Bands-Straf*, forbød i nogetsomhelst tvivlsomt Tilfælde at meddele Nogen den ægte Daab, som *sagdes* at være ordenlig døbt; men forsaavidt jeg kiender til den *danske Alterbog* og den *Augsburgske Confessjon*, da findes deri ikke et eneste Ord *enten for eller imod*; thi at vi, efter vor Alterbog, skal sige til det *hjemmedøbte* Barns Faddere, at det var Synd imod den Helligaand, om vi døbde det igien, det kan i sig selv være *uforsvarligt* nok, men det siges dog kun under den *udtrykkelige* Forudsætning, at *Hjemme-Daaben* har været *guddommelig* kraftig og skiaenket den *Helligaand* med *Syndsforldelse*.

Naar endelig *de* Skriftkloge, som dog igrunden heller ikke ved Daaben vil antage andet for *ufravigeligt* end hvad der kan *kapitelfæstes*, sætter et Ansigt op, som om *Skriften* klarlig erklærede enhver Daab paa anden Omgang for *uchristelig Giendøberi*, da maa det indskærpes, at *Skriften* herom kun indeholder en *Oplysning tvert imod*, saa at efter *Skriften* maae vi ikke blot kalde det *christeligt* men *apostolisk* at skiaenke dem den ægte, kraftige Daab, som *feilagtig* har indbildt sig, de var *christelig* døbte. Dette gjorde nemlig *Apostelen Paulus*, efter Ap. Gj. 19, da han *døbde* de Tolv i Ephesus paany, som ved deres *saakaldte* christelige Daab hverken havde modtaget den *Helligaand* eller hørt tale om hans **A:602***guddommelige Tilværelse*, og dette Skriftsted er saameget meer oplysende i denne Sag, som det netop var den store Lyde ved Alterbogs-Daaben hos os for ganske nylig, at man, langt fra at faae den *Helligaand*, sædvanlig ikke engang hørde *ham nævne* som en *guddommelig Person*!

See, dette er min vel overveiede Betragtning af Alterbogs-Daaben og dens store Mislighed hos os, og hvad enten man bifalder den eller ikke, vil man dog vist indrømme, at jeg, som Dansk Borger har Ret til at yttre den offentlig, og at jeg ikke, ved at blive Præst i den Danske Folke-Kirke, har opgivet eller mistet denne Ret, og man kan da nok vide, hvad jeg maa tænke om den Storm, der nys er reist mod en af mine yngre Venner, Kandidat *Kragballe*, fordi han i "*Kirkelig Samler*" har benyttet sin utvivlsomme Ret til at yttre sig frit om *Alterbogs-Daaben* og dens Misligheder. Jeg skulde derfor ikke videre omtale denne urimelige Storm ved denne Leilighed, dersom den ikke havde antaget en meget alvorlig, *statskirkelig* Skikkelse, i det man har forlangt en offentlig *Tilbagekaldelse* af ham, hvorpaa det skulde beroe, om han kunde blive endogsaa blot en Smule *Capellan* i den Danske Folkekirke.

Dette Forlangende er nemlig stillet til *Kragballe* af *Biskoppen* i *Sælland*, saa han vilde ikke engang nøies med den frivillige Rettelse, hvormed *Kragballe* gjerne vilde afværge Misforstand, og herom maa jeg sige, at et saadant Forlangende baade i Mands-Minde er *uhørt*

hos os, og at naar man paa denne Maade vil stræbe at spærre mine yngre Venner Adgangen til Lære-Embedet i Folke-Kirken, da er det i mine Øine det samme, som om man forlangde af *mig selv*, at jeg skulde offentlig *tilbagekalde* hvad jeg her har skrevet om Alterbogs-Daaben, eller *tilbagekalde* alt hvad Hr. Biskop *Martensen* i min Skrift |A:603 fandt stridende mod *hans* Dogmatik, eller ogsaa skulde jeg *indstilles* til *Afsked*.

Det er nemlig her slet *ikke* Spørgsmaalet, om Hr. Kragballe kan og tør forsvare sin *dogmatiske* Betragtning af Daaben ligesaa godt eller ligesaa kiækt, som Biskoppen i Sælland og Præsten ved Vartou forsvarer deres, og det vilde ogsaa være et urimeligt Forlangende, men Spørgsmaalet er, *om* de *Theologiske Kandidater*, enten allesammen eller dog de af den *Grundtvigske* Retning, skal *miste* den dogmatiske *Skrive-Frihed*, de hos os, i hele det Nittende *Aarhundrede*, har nydt, i Fællesskab med de *Theologiske Professorer* og med Stats-Kirkens *Bisper* og *Præster*, som upaataalt har skrevet hvad de vilde ikke blot om Betingelserne for *Daabens Gyldighed*, men om *Daabens Værd* og *Væsen*, om *Troes-Artiklerne* og om hele *Christendommen*, uden at det engang er faldet nogen af vore Biskopper ind at forlange en Tøddel offentlig *tilbagekalde*, endsiges da at gjøre *Tilbagekaldelsen* til *Betingelse* for Kandidatens Optagelse i Lære-Standen.

Ja, hvor *uhørt* et saadant Forlangende i dette Aarhundrede har været hos os, derpaa er jeg selv et lyslevende Exempel, thi skiøndt baade *Sællands Biskop* og Hovedstadens Geistlighed 1810 foer i Harnisk over min "*Dimisprædiken*" og vilde gjerne, om de havde kunnet, forhindret mig fra at blive enten *Capellan* eller *Sognepræst*, saa betragtedes dog endnu den *tvungne Tilbagekaldelse* af *dogmatiske* Anskuelser for noget saa *paveligt* at kræve, og noget saa *uværdigt* at underkaste sig, at derom blev end ikke paa fjerneste Maade ymtet. Nu maatte da Meningen være, enten at alle de *Theologiske Kandidater*, det være sig af den *Clausenske*, af den *Kierkegaardske* eller af den *Grundtvigske* Retning, skulde paany underkastes det *Syttende* |A:604 Aarhundredes Kirketugt, eller at der kun skulde gøres en Undtagelse med *mine* yngre Venner og Disciple, og medens det Første vilde være meget *latterligt*, maatte jeg kalde det Sidste meget *sørgeligt*, og jeg tør troe, det vilde blive meget *skadeligt* baade for *Folke-Kirken* og i det hele for *Folke-Livet* og *Folke-Oplysningen* i Danmark.

Saameget om Stormen, som jeg dog vel tør haabe, vil lægge sig, uden at have til Følge, at man herefter, for at blive Præst i Folke-Kirken, skulde bekiende sig til den forskrækkelige Tro, at *om end* Alterbogs-Daaben forrettedes af en *Tyrk* eller af *Antichristen* selv, og afjaskedes derhos saa umenneskelig, som mueligt, saa skulde dog Vorherre *Jesus* nødes til, for en *saakaldt* evangelisk-luthersk Kirkes Skyld, at lade den Daab giælde for det Gienfødelsens og Fornyelsens Bad i den Helligaand, som han selv har indstiftet, og selv i *Ordet* maa følge med, naar der skal være andet end det bare *Vand*, og jeg

skal nu i al Stilhed stræbe at besvare det vigtige Spørgsmaal, hvad der, uden at gientage Vand-Daaben, kan og bør gøres for at dæmpe den *Uro*, som *Oplysningen* om Daabens sande Beskaffenhed, og *Formaningen* til dog endelig at sikkre de Smaa en utvivlsom aandsgyldig og fuldgyldig Daab nødvendig maa vække, hvor Alterbogs-Daaben, som hos os, mangensteds længe, har været gruelig affasket og tit aldeles urigtig og vildt forrettet.

Vi kan og skal vist bede dem, der falder i en alt for vel grundet Tvivl om *deres* Daabs *christelige* Gyldighed, først og fremmerst at huske, at Daabens Kraft og Virkning ingenlunde beroer paa nogen anden Døbers *Personlighed* end Vorherres *Jesu Christi* egen, og dernæst lægge vel Mærke til, at *selve Døbelsen*, i Navnet Faderens og Sønnens og den Helligaands, ikke har været nær saa urigtig eller usømmelig og skjødesløs **A:605**behandlet, som *Daabspagtens Oprettelse*, saa vi tør godt antage, at en *christelig Bekræftelse i Daabs-Pagten* vil i de fleste Tilfælde kunne raade Bod paa Alterbogs-Daabens Misligheder. Men da en ret *christelig Confirmation* i mange Aar var ligesaa sjelden som en ret *christelig* Daab, og stod tit, før Sognebaandets Løsning, neppe til at opnaae, saa har jeg altid raadt Venner og Kyndinger, som tvivlede om deres Daabs Forsvarlighed, til enten selv at *bære Børn* eller dog være *Faddere* ved en utvivlsom christelig forrettet Daab, og da trøstigt at tilegne sig en saadan Daab, som Vorherre *Jesus Christus* har givet alle dem retmæssigt Krav paa, der af Hjertet *bejaer* hans Daabspagt. Dette har, saavidt min Erfaring gaaer, beroliget de Tvivlende, og jeg tør derfor tilraade alle mine præstelige Venner at anvende dette uskyldige Lægemedel, uden at jeg dog tør indestaae for, at det *altid* vil findes tilstrækkeligt.

Hvad jeg derimod har mærket, at Mange stræber at berolige sig selv og andre med: at nemlig *Vorherre* sikkert *ikke* vil tilregne *dem* de Lyder og Mangler ved deres Daab, som de *ikke* selv var *Skyld* i, det kan jeg slet ikke bruge, især fordi jeg veed, man *taber* altid sin Sag, naar man gaaer *irette* med *Vorherre*, men dog ogsaa fordi jeg kan forstaae, at selv om *Daaben* efter Herrens Indstiftelse blot var et *Lovbud* og en *Lydigheds-Prøve*, som jo *Giendøberne* og utallige Andre har indbildt sig, saa var de Sletdøbte jo kun at undskylde naar de saasart som mueligt blev Veldøbte, og da nu Daaben efter Herrens Indstiftelse er *slet ikke* noget *Lovbud* eller nogen *Lydigheds-Prøve*, men et stort og uundværligt *Naade-Middel*, et sandt og virkelig Gienfødelses og Fornyelses Bad i den Helligaand for de *Troende*, saa er her ved en christelig ugyldig Daab slet ikke **A:606**Tale om nogen Tilregnelser af *fremmede Syndere*, men kun om *Savnet* af det *ny Liv*, som man ikke har faaet, og ei kan faae hernede uden ved Badet i den eneste aandelige *Livs-Kilde*, som her er opladt.

Naar det ellers ikke, som sagt, altid var Galskab at ville gaae *irette* med Vorherre om hans Naades Husholdning, da kunde man med et langt anderledes godt *Skin* beraabe sig paa, hvad da

Calvinisterne og Giendøberne med deres *Skygge-Daab* altid har beraabt sig paa, at Herren *ikke maatte* lægge nogen Forjættelse til *Daaben*, som ophævede den, han har lagt til *Troen*, saa at hvem der har den ægte *christne Tro*, maa ogsaa, døbt eller udøbt, *efter Døden* faae det *evige Liv*, og hvem der ikke bryder sig om allerede her at *gjenfødes* til det *evige Liv*, vil vist ogsaa hermed slaae sig til Ro; men et ganske andet Spørgsmaal er det, om Nogen virkelig kan have *den Tro*, hvorpaa vi døbes, og dog være ligegyldig ved *Daaben* som et Gienfødsels og Fornyelsens Bad i den *Helligaand*, eller, hvis det er mueligt, om da Nogen virkelig kan troe paa den *Ny Pagts* Herlighed, hvortil vi ene ved *Daaben* kan gjenfødes, og dog alle sine Dage nøies med den *gamle Pagts* Herlighed, som kun er Forjættelse om det Tilkommende, der ikke opleves paa Jorden? For mig er det en afgjort Sag, at *Herrens Aand*, som altid følger med “*Ordet og Troen*”, vil drive hvert troende Hjerte, ligesom han drev *Cornelius* og *Paulus*, til Gienfødselsens Bad af “Vand og Aand” og ei lade noget troende Hjerte hvile, før det i det “himmelske Bad” er gjenfødt til den “evige Velsignelse”. Derfor er det da ogsaa kun denne Aands Vidnesbyrd om at vi er “Guds Børn”, fødte af uforkrænkelig Sæd ved det levende Guds-Ord, som varer evindeligt, der guddommelig beseigler vor Tro, som indtil da altid vil hemsøges af Tvivl **A:607** enten om *dens egen Ægthed*, eller om vor Daabs christelige *Gyldighed*, saa enhver tidligere Frihed for al *Uro* er i mine Øine kun Tegn enten paa den dybeste Søvn eller paa en stærk Ligegyldighed, som jeg umuelig kan kalde det Synd at forstyrre.

Til Slutning kun endnu engang den udtrykkelige Erklæring, paa den ene Side, at Ingen skal kunne staae fastere end jeg og mine Venner paa, at det er ene og alene Vorherres *Jesu Christi* og den Helligaands *Personlighed*, det giælder om ved *Daaben* efter Herrens egen Indstiftelse, og paa den anden Side, at naar jeg og mine Venner gjør Indvendinger mod *Alterbogs-Daabens Gyldighed* i sin mest fortvivlede Skikkelse, da er det ene og alene dens *aandelige, christelige og guddommelige Gyldighed*, vi mener, medens vi gierne lader den beholde hele sin *statskirkelige Gyldighed*, saa “*Døbesedlen*” er *fuldgyldig* i alle Henseender.